

УДК 342.96

Григорій Володимирович ДЖАГУПОВ,

заступник декана з навчально-методичної роботи

факультету № 3 (підрозділів поліції превентивної діяльності)

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, професор;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4443-9114>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Окреслені окремі питання, що повинні сприяти чіткому та ефективному виконанню працівниками Національної поліції норм чинного законодавства стосовно заходів поліцейського піклування

Завданнями Національної поліції на сучасному етапі реформування держави взагалі та її правоохоронної системи зокрема є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Попередньо, необхідно зазначити, що поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону про забезпечення використання покладених на поліцію повноважень.

Також, слід зауважити, що поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції і має бути законним, необхідним, пропорційним і ефективним. До видів поліцейських заходів можна віднести: превентивні поліцейські заходи, поліцейські заходи примусу та заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, що закріплені статтею 260 Кодексу про адміністративні правопорушення.

Необхідність боротьби з адміністративними правопорушеннями в різних сферах обумовлює доцільність ґрунтовного дослідження широкого кола питань, пов'язаних із застосуванням працівниками Національної поліції України превентивних заходів. Тому визначення їх сутності та особливостей застосування в практичній діяльності набуває актуальності.

Правові підстави, види та порядок застосування заходів адміністративного переконання та примусу завжди залишаються важливим питанням для практичної діяльності поліції, а також для наукової діяльності вчених. Заходи адміністративного переконання та примусу, які застосовувалися в свій час міліцією України, були предметом дослідження багатьох учених-адміністративістів упродовж багатьох років, а саме: О.М. Бандурки, Є.О. Безсмертного, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка та багатьох інших.

Водночас заходи, які уповноважені застосовувати поліцейські в Україні, є ще недостатньо дослідженими.

Згідно чинного законодавства до переліку поліцейських превентивних заходів відносяться: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото і кінозйомки, відеозапису, засобів фото і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом, стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування (стаття 31 Закону України «Про Національну поліцію») [1].

Як ми бачимо, з набранням чинності Закону України «Про Національну поліцію», серед вказаних з'явився абсолютно новий для нашої держави превентивний захід – поліцейське піклування (п. 11 ч. 1 ст. 31). Проаналізувавши норми статей 2, 23, 29 і 31 зазначеного Закону, можна зазначити, що поліцейське піклування відноситься до превентивних поліцейських заходів, які «застосовуються поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень».

Згідно Великого тлумачного словника сучасної української мови «піклуватися» означає: увагу, турботу про потреби кого-, чого-небудь, клопотатися з приводу влаштування кого-, чого-небудь, клопотатися про когось, щось; форму правового захисту правових і майнових прав та інтересів громадян [2].

Зазначимо, що в контексті реалізації стратегії Community Policing – «партнерство заради спокою», поліцейське піклування є інноваційною формою превентивної діяльності поліції щодо формування безпечного суспільного простору. Фактично, діяльність Національної поліції здійснюється в тісній співпраці з населенням, територіальними громадами і інститутами громадянського суспільства на засадах партнерства і спрямована на вирішення їхніх потреб.

Але, аналізуючи статтю 41 Закону України «Про Національну поліцію» ми вважаємо, що на сьогодні існує декілька проблемних питань, пов'язаних із застосуванням норми цієї статті, а саме:

- відсутність законодавчо закріпленої протокольної форми оформлення результатів поліцейського піклування;
- у статті немає чіткого визначення суб'єкту реалізації цього превентивного заходу;
- недостатньо врегульованим при здійсненні заходів поліцейського піклування відносно зазначених осіб, зазначених у ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію» є проведення вилучення окремих предметів, адже цією ж статтею забороняється проведення обшуку;

- відсутність строків передавання особи при здійсненні цього заходу;
- недостатньо визначено психологічну складову поліцейського піклування.

На нашу думку, хоча закон і передбачає у п. 4 ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію» зміст протоколу, проте повинна бути затверджена відповідна форма, тому що на практиці виникає дуже багато питань. Також, ми вважаємо, що представником поліції, який би мав право складати протокол, повинен бути патрульний поліцейський або дільничний офіцер поліції. Не конкретним виглядає механізм проведення вилучення окремих предметів, і істотно, повинен бути встановлений строк передавання особи при здійсненні цього заходу. Крім того, реалізація поліцією зазначеного превентивного заходу неможлива без розуміння психологічного аспекту цього питання.

Таким чином, вищезазначені питання заважають чіткому та ефективному виконанню працівникам Національної поліції норм чинного законодавства.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.02.2018).

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

Отримано 01.03.2018



УДК 159.923.2

Вікторія В'ячеславівна ДОЦЕНКО,

доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3

(підрозділів поліції превентивної діяльності)

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук, доцент;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7757-2793>

ЗНАЧЕННЯ РОЛЬОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Представлено результати теоретичному аналізу вивчення проблеми рольової поведінки особистості. Описано вплив виконання професійної ролі на особистість. Визначено цілі використання професійних ролей працівниками поліції. Висвітлено психологічну структуру рольової поведінки та механізми її реалізації працівниками поліції.

Поведінка людини починається з виконання певної психологічної ролі. Людина пізнає себе, оцінює свою роль, своє місце в соціальному